
Vnější a vnitřní aspekty začleňování rezortu obrany ČR do NATO

Antonín Svěrák

Téměř deset let uplynulo od pádu železné opony. Mapa Evropy se postupně měnila, nové místo na ní našla i Česká republika. Transparentním momentem její existence pro zahraničí i domácí sféru se stalo její postupné začleňování do Severoatlantické aliance. *Kterými významnými mezníky z tohoto pohledu Česká republika a její rezort obrany prošly?*

Dne 1. 1. 1993 byla Česká republika přijata za člena Severoatlantické rady pro spolupráci. Tímto okamžikem začaly oficiální kontakty s NATO i pro Ministerstvo obrany a Armádu České republiky (AČR). Ještě v témže roce uskutečnila AČR dvoustranná cvičení s armádami Nizozemska, Velké Británie a Francie.

V září 1995 Severoatlantická aliance vydala Studii o rozšíření NATO. Ministerstvo zahraničí a Ministerstvo obrany České republiky vypracovaly společnou pozici „Aide mémoire“, která komentovala všechny paragrafy této studie. Dokument byl projednán s náměstkem generálního tajemníka NATO von Moltkem, a tak byl zahájen dialog o našem možném přistoupení k NATO.

Madridský summit NATO v červenci 1997 vyzval Českou republiku, Polsko a Maďarsko k přistoupení k Severoatlantické alianci. V období od září do listopadu 1997 česká delegace úspěšně absolvovala pět kol akcesních (vstupních) rozhovorů v sídle NATO.¹

V průběhu posledního kola předal český tým v NATO tzv. *Letter of Intent*, kterým naše republika vyjádřila zájem přistoupit k Severoatlantické alianci.

Dne 21. 1. 1998 česká vláda jednomyslně rozhodla o přistoupení naší republiky k Washingtonské smlouvě a do konce dubna vstup do NATO schválila Poslanecká sněmovna a Senát Parlamentu České republiky.

V prosinci 1998, po rozhodnutí první komory nizozemského Parlamentu, skončil deseti-měsíční ratifikační proces atlantických států, který de facto rozhodl o přijetí České republiky, Polska a Maďarska do NATO. De iure se Česká republika stala členem Severoatlantické aliance dne 12. 3. 1999, kdy ministr zahraničí J. Kavan (stejně jako jeho polský a maďarský kolega) v americkém Independence předal do rukou ministryně zahraničí USA M. Albrightové ratifikační listiny o přistoupení k NATO.

Těchto několik nejvýznamnějších mezníků reprezentuje šest let nelehké práce rezortu obrany. Za tuto dobu se v něm vystřídalo pět ministrů, tři náčelníci generálních štábů, devět náměstků. Po celé toto období rezort obrany směřoval ke členství v NATO bez jakéhokoli zaváhání.

Postupné začleňování České republiky a rezortu obrany do NATO můžeme metodologicky sledovat z hlediska vnějších (zahraničních) a vnitřních (domácích) aspektů. Ty se ovšem často prolínají a samy v sobě obsahují další možná věcná dělení.

Multilaterální úroveň vnějších aspektů

Česká republika a Partnerství pro mír

Na summitu NATO v Bruselu v lednu 1994 byl vyhlášen program Partnerství pro mír (PfP). K účasti na tomto projektu byly vyzvány účastnické státy Severoatlantické rady pro

spolupráci² a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Byl vydán Rámcový dokument Partnerství pro mír, který v březnu 1994 podepsal tehdejší předseda vlády ČR Václav Klaus. O měsíc později byla zahájena činnost koordinačních skupin států Partnerství pro mír na velitelství SHAPE v Monsu. K prvním aktivitám tohoto projektu patřila vojenská cvičení. Jednotky Armády České republiky se ještě v roce 1994 zúčastnily např. cvičení COOPERATIVE BRIDGE-94 a COOPERATIVE SPIRIT-94.

Těžištěm aktivit projektu Partnerství pro mír jsou výcvikové aktivity a vojenská cvičení. Ty umožňují sladovat vzájemnou štábní a bojovou činnost spojeneckých a partnerských zemí a připravovat národní vojenské jednotky na zásahy ve prospěch míru či odvracení humanitárních katastrof. Česká republika byla po celou dobu v tomto směru velmi aktivní, což plně platí i pro období po jejím vstupu do NATO.

Příkladem spolupráce v rámci programu Partnerství pro mír a prostředkem k posilování vztahů České republiky s partnerskými zeměmi byly konkrétní výcvikové činnosti AČR, které se realizovaly na území České republiky a v zahraničí. AČR se v letech 1994–1998 zúčastnila 210 cvičení v „rámci NATO“ (NATO/PfP), „v duchu Partnerství pro mír“ a národních Partnerství pro mír. Na našem území se uskutečnilo 85 cvičení. Znamenalo to účast více než 6 200 příslušníků jednotek a štábů AČR a téměř 350 pozorovatelů.³

V roce 1999 dochází k výrazné kvalitativní změně v zaměření výcvikových aktivit AČR se zahraničními partnery. V souvislosti se vstupem do NATO významná část aktivit a cvičení jednoznačně směřuje k přípravě jednotek a štábů na úkoly, které šouvisejí se začleňováním do vojenských struktur NATO. Proto je prioritní pozornost věnována jednotkám vyčleněným pro působení v silách okamžité a rychlé reakce NATO. Tomu též odpovídá podíl na celkové kvalitě a kvantitě výcvikových aktivit se zahraničními partnery.

Organické jednotky a štáby AČR se v letošním roce zúčastní více než šesti desítek společných cvičení, která byla sjednána s vojenskými a politickými složkami NATO v rámci programu Partnerství pro mír nebo na základě bilaterální spolupráce. K nejvýznamnějším cvičením v roce 1999, k nimž se AČR a jednotky Civilní ochrany přihlásily, patří cvičení COOPERATIVE GUARD-99, HEXAGRANT-99 a CRISIS MANAGEMENT EXERCISE – CMX 99.⁴

Oproti minulým rokům je však účast České republiky na výcvikových aktivitách v rámci Partnerství pro mír kvantitativně redukována, a to vzhledem k potřebě pokrytí akcí, které vyplývají z úkolů naší integrace do NATO. Avšak objem finančních prostředků, který je plánován, zůstává prakticky nezměněn. Rozsah dojednaných bilaterálních akcí s tradičními partnery (se SRN, s Velkou Británií, s USA, s Francií, s Polskem, s Maďarskem, se Slovenskem, s Nizozemskem a s Dánskem) dosáhne srovnatelného objemu s předchozími léty. Jde většinou o pokračování dlouhodobých partnerských vztahů mezi jednotkami a zařízeními (školami) AČR a protějšky, k nimž dochází většinou na recipročním základě.

Zvláštní pozornost zaslouží skutečnost, že další členské státy NATO projeví zájem o využití výcvikových prostorů AČR, které byly nabídnuty v rámci spolupráce v Partnerství pro mír. Po jednotkách Nizozemska a Velké Británie, které cvičily v České republice v minulých letech, se sjednává výcvik belgických a francouzských jednotek. Tento typ spolupráce má kromě přímých pozitivních dopadů na posilování spolupráce s ozbrojenými silami členských států NATO i kladný dopad na zvýšení efektivnosti provozu výcvikových prostor AČR.

Program Partnerství pro mír představoval pro Českou republiku důležitý nástroj přípravy ozbrojených sil na budoucí členství v NATO. Účast AČR v tomto programu odrazela politickou vůli pro vstup naší země do Severoatlantické aliance. Šlo o nutný předstupeň rozšiřování NATO, i když na počátku roku 1994 tuto iniciativu někteří analytici hodnotili jako „cenu útěchy“. Přes původní pochybnosti se projekt Partnerství pro mír stal úspěšným a inspirativním.

Základním nástrojem spolupráce Partnerství pro mír byl Pracovní program Partnerství, který nabízel „menu“ oblastí spolupráce a konkrétních praktických aktivit mezi Severo-

atlantickou aliancí a partnery a zároveň byl i politickou „směrnici“ stanovující rozsah spolupráce pro orgány a složky NATO a podřízená vojenská velitelství.

Jedním z nejvýznamnějších projektů rozvinutých v rámci Partnerství pro mír je Proces plánování a vyhodnocování (PARP).⁵ Partnerům přibližuje mechanismus obranného plánování Severoatlantické aliance. K základním stavebním kamenům PARP patří přijetí a následné plnění cílů interoperability. Česká republika se zúčastnila dvou cyklů PARP a jako členský stát NATO se bude podílet na pomoci partnerům zejména předáváním zkušeností, které má s využíváním této aktivity při přípravě na členství v Severoatlantické alianci.

Mírové mise České republiky

Významnou podporou pro náš vstup do NATO byla Českou republikou projevená politická vůle podílet se bez výhrad na obraně hodnot, které Severoatlantická aliance vyznává. A to dokázala v řadě případů. Připomenout můžeme naši účast ve válce v Perském zálivu, české vojáky v misích UNPROFOR a UNCRO v Chorvatsku, českou polní nemocnici ve východní Slavonii, náš prapor v misi IFOR a SFOR v Bosně. Stejně tak můžeme vzpomenout na české vojáky v misích OSN a OBSE v Iráku, v Namibii, v Angole, v Libérii, v Chorvatsku, v Abcházii, v Gruzii, v Náhorním Karabachu, v Makedonii, v Tádžikistánu a v Čečensku. Ukázalo se, že v reálných situacích a pod psychickým tlakem byli čeští důstojníci i vojáci schopni vzít na sebe odpovědnost a velmi dobře reagovat na nepředvídatelné situace. Výsledky činností a způsob plnění úkolů byly vysoce hodnoceny jak nadřazenými vojenskými orgány NATO, do jejichž sestavy byly naše jednotky začleněny, tak občany a institucemi zemí, v nichž AČR působila.

Bilaterální úroveň vnějších aspektů

Vojenské kooperace s členskými státy NATO

Pro Českou republiku a rezort obrany je z hlediska postupného začleňování do Severoatlantické aliance nezastupitelná bilaterální vojenská spolupráce s jednotlivými členskými státy NATO. Jednoznačný prim v pomoci patří USA. Dále jsou to SRN, Velká Británie, Francie a Nizozemské království. Česká republika čerpá z těchto států nejvýznamnější praktickou a metodologickou pomoc. Rezort obrany rozvíjí systematickou spolupráci s Belgií, s Itálií a s Norskem. Další kooperující specifickou podskupinu tvoří země jižního křídla NATO (Portugalsko, Španělsko a Turecko) společně s Dánskem a s Kanadou. Vojenský dialog byl zahájen s Řeckem.

Česko-americká vojenská spolupráce zahrnuje téměř všechny oblasti rezortu obrany – od odborné přípravy personálu až po modernizaci zbraní, vojenské techniky a materiálu. Spojené státy se významně podílejí např. na výstavbě operačního střediska vzdušné suverenity (ASOC), na budování komplexního systému velení, řízení, komunikace, výpočetní techniky a zpravodajství (C4I), na systému identifikace vlastní – cizí (IFF) a na jazykové přípravě příslušníků rezortu obrany jak ve Spojených státech, tak i v České republice. Na vysoké úrovni je též spolupráce s vojenským letectvem ozbrojených sil USA. Pozornost se soustřeďuje na výměnu informací o situaci ve vzdušném prostoru, na modernizaci radiolokačních prostředků, raketových komplexů protivzdušné obrany, letounu L-159 a na koordinaci vojenská cvičení v rámci vyhledávací a záchranné služby. Eminentní zájem projevují Spojené státy o vybavení vojenského letectva AČR supersonickými letouny americké provenience. Tradičně dobrá a efektivní je spolupráce s Národní gardou státu Texas, která se netýká jen ozbrojených složek, ale také velmi významně Civilní ochrany České republiky.

Jednou z nejrozsáhlejších v rámci této vztahové dimenze je vojenská spolupráce se SRN. Velký důraz je kladen na pravidelné kontakty mezi svazky a útvary v příhraniční oblasti. Česká strana pozitivně hodnotí pomoc Bundeswehru při odborné přípravě příslušníků

AČR, která je v současnosti zaměřena především na kategorii poddůstojníků. Značná pozornost v kooperačním úsilí je věnována otázkám výcviku jednotek, tvorby vojenského rozpočtu a jeho čerpání, jakož i možnostem spolupráce při získávání vojenského materiálu. K prioritám spolupráce patří: vzdělávání vojenských specialistů v duchu ujednání o spolupráci v této oblasti; udržování odborných kontaktů mezi vojenskými akademii; výměna informací v oblastech bezpečnostní politiky, reorganizace ozbrojených sil a jejich výstavby; předání zkušeností z oblasti spolupráce s NATO a řízení národních misí v Severoatlantické alianci; personální management; vývoj a užití moderní vojenské techniky; výstavba systémů ASOC, C4I; výstavba systému logistiky; interoperabilita prostředků PVO; krizový management s důrazem na spolupráci při prevenci živelních pohrom a odstraňování jejich následků (na základě tragických zkušeností ze záplav z období 1997–1998); pokračování spolupráce v rámci partnerství mezi jednotkami a součástmi OS; společný výcvik malých jednotek; propojení systému vzdušné suverenity v rámci společné podřízenosti spojeneckému letectvu ve střední Evropě (AIRCENT); nadnárodní spojení v oblasti předávání údajů o ZHN, o radiační a meteorologické situaci; pokračování v plánování vojenských cvičení na bilaterální úrovni a uzavření partnerství mezi velitelstvím vojska územní obrany AČR a odpovídajícím německým partnerem.

Velmi rozmanitá je spolupráce s ozbrojenými silami Velké Británie. Jde o společnou účast na mezinárodních seminářích a sympozích, o vojenskotechnickou a vědeckou spolupráci. Výměnné akce a reciproční spolupráce jsou realizovány ve vojenském školství, v letectvu a ve vojenském lékařství. Vzájemné styky se pozitivně rozvíjejí při řešení otázek výstavby ozbrojených sil. Užitečné jsou vzájemné návštěvy specialistů útvarů rychlého nasazení. Tradiční podobu mají styky Hradní stráže s Irskou královskou gardou. Příslušníci rezortu obrany studují v jazykových a odborných kurzech ve Velké Británii. Výrazným prvkem ve vzájemné spolupráci je působení britských a českých vojáků v Bosně a Hercegovině ve společné brigádě v rámci mírových misí. V období po vstupu České republiky do NATO je kladen důraz na spolupráci jednotek brigády rychlého nasazení s kontingenty britské obrněné divize v zájmu sladění jejich činností v rámci spojeneckého sboru rychlé reakce ARRC a na kooperaci vrtulníkůvých základen.

Pravidelné a systematické politické i pracovní kontakty na všech úrovních se rozvíjejí mezi rezorty obrany České republiky a Francie. Impulzem pro prohloubení kooperace, o což francouzská strana permanentně usiluje (přitom poukazuje na tradiční česko-francouzskou spolupráci z období tzv. první Československé republiky), se stala návštěva ministra obrany České republiky v listopadu 1997 v Paříži, v jejímž průběhu bylo signováno Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Francie o spolupráci v oblasti obrany. Předmětem zájmu vojenské kooperace je výměna zkušeností s obranným plánováním a s výstavbou armád. Francie právě prochází celkem překvapivou reorganizací na plně profesionální armádu. Prospěšné pro nás jsou francouzské zkušenosti se systémovou přípravou jednotek pro nasazení v zahraničí a otázky personální a sociální politiky.

Vojenská spolupráce s Nizozemskem zahrnuje výměnu informací o bezpečnostní situaci a vývoji v Evropě i ve světě. Velká pozornost je ze strany Nizozemců věnována předávání zkušeností z oblasti demokratické kontroly bezpečnostní politiky a ozbrojených sil. Ministerstvo obrany České republiky oceňuje pomoc při jazykové přípravě příslušníků rezortu obrany a umožnění účasti na kurzech s právní a bezpečnostní tematikou. Aktivní je vojenská spolupráce v oblasti výcviku. Vůbec první mezinárodní vojenské cvičení AČR se uskutečnilo v roce 1993 společně s nizozemskou jednotkou. Nizozemsko-česká vojenská spolupráce má pro nás zvláštní specifický emotivní náboj, protože Nizozemsko hrálo několik roků roli neoficiálního atlantického patrona České republiky.

Česko-belgická spolupráce se soustřeďuje zejména na vojensko-odbornou sféru. Jde o reciproční návštěvy delegací vojenských expertů obou zemí v oblastech automobilní techniky, informatiky a logistiky, dělostřelectva, vojenského zdravotnictví a přípravy mírových sil. Příslušníci rezortů obrany se společně účastní odborných konferencí a seminářů.

V příštím období bude důraz položen na rozvoj kontaktů konkrétních útvarů a součástí armády, na činnost expertů a výcvikových aktivit. K nim patří rovněž zájem belgické strany o provedení výcviku jednotek v některém z výcvikových prostorů AČR.

Z počátečních oficiálních kontaktů nejvyšších představitelů se bilaterální vojenská spolupráce s Itálií rozšířila na kooperaci v jednotlivých vojenských oblastech, zejména ve výcviku, ve vzdělávání a ve vojenské ekologii, jakož i při přípravě spojovacích a komunikačních specialistů a při výměně názorů na otázky posilování bezpečnosti v Evropě.

Český zájem o rozvoj vojenské spolupráce s Norskem jako s jedním z atlantických států spočívá v tom, že získáváme zkušenosti z norské bezpečnostní a vojenské politiky a že můžeme čerpat poznatky z norského uceleného systému domobrany, civilní ochrany a demokratické kontroly ozbrojených sil. Oceňujeme pomoc norské armády zejména v legislativním zajištění činnosti ozbrojených sil a v obranném plánování.

Vstup České republiky do NATO jednoznačně podpořilo Dánsko, které vnímá a oceňuje naše aktivity na mezinárodním poli, stejně jako naši účast v mírových operacích OSN a náš přístup k programu Partnerství pro mír. Očekává však změnu stanoviska české vlády k účasti jednotky AČR v mezinárodní brigádě OSN SHIRBRIG, která je budována na základě dánské iniciativy. Na nižších úrovních se rozvíjejí styky na úseku ekologie, civilní ochrany a krizového managementu.

Bilaterální vojenská spolupráce s Kanadou je zaměřena především na pomoc při jazykovém vzdělávání příslušníků rezortu obrany v obou oficiálních jazycích NATO.

Ve srovnání s ostatními členskými státy NATO se česko-portugalská spolupráce rozvíjí s menší intenzitou. Jednou z hlavních příčin tohoto stavu je geografická vzdálenost a z toho vyplývající zvýšené finanční náklady na společnou činnost. Podstatné ale je, že v zásadních vojensko-politických otázkách panuje mezi našimi rezorty shoda.

Obdobně je limitována i naše spolupráce se Španělskem. Ta se realizuje ovšem v širší podobě, než je tomu v případě Portugalska. Předmětem společného zájmu jsou otázky branného zákonodárství, vojenská komunikační technika, sociální zabezpečení, vojenské lékařství, vzájemné stáže učitelů a studentů leteckých škol a ekologická problematika.

Bilaterální vojenská spolupráce s Tureckem získala nový impulz podpisem Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Generálním štábem ozbrojených sil Turecké republiky při návštěvě tureckého ministra obrany v říjnu 1997 v Praze. Turecká armáda akcentuje oblast vojenskoprůmyslového sektoru České republiky.

Česko-řecká vojenská spolupráce je v počátečním stadiu, v němž si ujasňujeme vzájemná pravidla. Jejich základ tvoří Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Helénské republiky o spolupráci ve vojenské oblasti z ledna 1998. Řecko, podobně jako Turecko projevuje zájem o spolupráci s českým rezortem obrany v oblasti výroby a oprav speciálního materiálu.

Vojenskou spolupráci s Lucemburskem a s Islandem prozatím rezort obrany nerozvíjí, a to vzhledem k malému počtu, respektive k úplné absenci příslušníků ozbrojených sil.

Bilaterální styky rezortu obrany České republiky s členskými státy NATO byly a jsou zaměřeny hlavně na dosažení příslušné kompatibility a interoperability s koaličními armádami, jakož i relevantních atlantických standardů. Je potřebné i nadále po vstupu České republiky do NATO zachovat tyto intence a trendy, přičemž pozornost zaměřit na spolupráci s hlavními atlantickými kooperanty (USA, SRN, Velkou Británií, Francií), a to především do: oblastí branné legislativy; přípravy personálu; zabezpečení vzdušného prostoru; budování systémů velení a řízení; příslušné infrastruktury; krizového managementu. Vedle součinnosti s orgány vedení a velení NATO bude vhodné využívat bilaterální spolupráci k plnění cílů výstavby ozbrojených sil (TFG).

Vojenská spolupráce České republiky, Polska a Maďarska

Své místo v postupné integraci do Severoatlantické aliance našla zejména po madridském summitu NATO v červenci 1997 a po přizvání nových zemí do organizace tzv. trila-

terální vojenská spolupráce České republiky, Polska a Maďarska. Byl vytvořen nový oficiální rámec spolupráce, který do té doby neexistoval, respektive odezněl spolu s odchodem visegrádské spolupráce. A to nejen na úrovni politicko-vojenských konzultací, ale i v rovněž praktické spolupráce (pravidelné schůzky náměstků ministrů obrany, náčelníků generálních štábů a expertních skupin). Nejvýznamnějším přínosem trilaterální vojenské kooperace jsou praktické výsledky společných pracovních skupin. Oblastí, v nichž byly vytvořeny, odrážejí priority, které byly v souvislosti s přípravou na vstup do NATO v popředí zájmu všech tří armád. Jde o pracovní skupiny k vyplňování dotazníku obranného plánování DPQ a naplňování cílů výstavby ozbrojených sil TFG; pro přípravu osob určených pro práci ve strukturách NATO; k problematice velení, řízení a informace; pro spolupráci v oblasti logistiky; pro oblast spolupráce v protivzdušné obraně; k řízení lidských zdrojů; k obranným strategiím a vojenským doktrínám; k problematice vyzbrojování.

Třístranná spolupráce napomohla připravit Českou republiku, Polsko a Maďarsko ke vstupu do NATO. Po dosažení úplného členství v Severoatlantické alianci je tato spolupráce rozšířena o oblast vypracování společných úkolů se zvláštním zřetelem k operačnímu plánování a o hledání nových forem spolupráce se zeměmi Partnerství pro mír – nečleny NATO.

Česko-polské bilaterální vojenské vztahy zahrnují široké spektrum styků. Vedle vrcholných oficiálních kontaktů to jsou reciproční návštěvy odborníků vojenského školství (na smluvním základě), chemického vojska, logistiky a kartografie. Pokračuje výměna zkušeností mezi velením jednotlivých útvarů AČR a armády Polské republiky. Blízká kooperace se stává příkladem naplňování mnohostranné spolupráce v rámci NATO a Partnerství pro mír, jakož i potvrzením pozitivního sousedství mezi spojeneckými zeměmi. Plán dvoustranné spolupráce (PDS) na rok 1999 zahrnuje přes 100 akcí.

V rámci česko-maďarských vojenských vztahů byla spolupráce zaměřena především na požadavky vyplývající z procesu začleňování do NATO. To znamená na redukci armád, na restrukturalizaci personálu, na doplňování profesionálního sboru, na kariérní řád, na jazykovou přípravu, na legislativní tematiku a na dělbu kompetencí mezi ministerstvem obrany a generálním štábem. Dvoustranné kontakty se dále rozvíjely v rámci aktivit Partnerství pro mír. Plán dvoustranné spolupráce na letošní rok zahrnuje 70 akcí.

Vnitřní aspekty začleňování rezortu obrany do NATO

Základní priority

Postupná integrace rezortu obrany do NATO z pohledu naplňování vnitřních podmínek a předpokladů byla při vši složitosti postavena na následujících základních prioritách:

- * příprava branné legislativy,
- * struktura ozbrojených sil,
- * příprava personálu,
- * zabezpečení vzdušného prostoru,
- * budování systémů velení a řízení,
- * budování a přizpůsobování infrastruktury,
- * řízení obranných zdrojů,
- * krizové řízení,
- * standardizace,
- * ochrana utajovaných skutečností,
- * cíle výstavby ozbrojených sil,
- * spolupráce s ostatními rezorty.

Branná legislativa

Přijímání skupiny zákonů, vztahujících se k armádě a k obraně, se zintenzivnilo vlastně až po madridském přizvání České republiky do Severoatlantické aliance. Do té doby nebyla

této oblasti věnována na kompetentních místech patřičná pozornost, což má důsledky vlastně až do současnosti. Základní zákon, tj. ústavní zákon 110/98 Sb. o bezpečnosti České republiky, byl přijat až 22. 4. 1998, a proto se i ostatní relevantní legislativa opozdila.

V červnu 1998 byla konečně ustanovena Bezpečnostní rada státu. Ta na první schůzi projednala návrhy tří bezpečnostních dokumentů: Bezpečnostní, Obranné a Vojenské strategie, dále návrhy cílů výstavby ozbrojených sil⁶ a Konceptci výstavby rezortu obrany do roku 2003 s výhledem do roku 2008. Doporučila, aby po doplnění materiálů byly znovu předloženy k projednání do vlády. K vládnímu projednání však z důvodu politických změn nedošlo. Vzhledem ke struktuře obdobných bezpečnostních dokumentů v členských státech Severoatlantické aliance a ke zjednodušení systému základních bezpečnostních dokumentů České republiky bylo doporučeno zpracování pouze dvou dokumentů – Bezpečnostní strategie České republiky a Vojenské strategie České republiky. Tyto dokumenty byly v únoru, respektive v březnu letošního roku schváleny vládou.

Od roku 1997 Ministerstvo obrany zpracovává Konceptci výstavby rezortu obrany do roku 2003 (2004) s výhledem do roku 2008 (2009). Hlavním důvodem zpracování tohoto dokumentu je potřeba rezortu obrany mít dokument s dlouhodobou platností a s garancemi finančních prostředků vyčleněných do rozpočtové kapitoly Ministerstva obrany. Delší doba zpracování má vnitropolitický i zahraničněpolitický důvod. Vnitropolitickým důvodem zdržení byla podzimní politická krize v roce 1997, následná výměna vlády, předčasné volby v polovině roku 1998 a vytvoření nové vlády. Mezinárodněpolitickým důvodem bylo zintenzivnění a prohloubení jednání s NATO po přizvání České republiky ke vstupu do Severoatlantické aliance spojené se zahájením zapojování České republiky do aliančního systému obranného plánování.

První verze zmíněné koncepce byla dokončena v červnu 1998, poslední byla předložena vládě letos v dubnu. Jejím cílem je stanovení konkrétních cílů, priorit a úkolů směřujících k zajištění obranyschopnosti České republiky. Koncepce je rezortním plánovacím dokumentem navazujícím na Bezpečnostní strategii České republiky a na Vojenskou strategii České republiky.

Usnesením vlády č. 632 ze dne 30. září 1998 byl schválen plán legislativních prací vlády na zbývající část roku 1998 a na rok 1999.

Paragrafované znění následujících zákonů branného zákonodárství bylo předloženo Úřadu vlády v prosinci 1998:

– návrh zákona *o zajišťování obrany České republiky*, který nově upraví zajišťování obrany České republiky a stanoví povinnosti právnických a fyzických osob ve prospěch zajišťování obrany před vnějším napadením v době míru, za stavu ohrožení státu a za válečného stavu;

– návrh zákona *o Armádě České republiky*, který nově upraví postavení, úkoly a řízení Armády České republiky, zabezpečování přípravy armády a její vybavení vojenským materiálem, použití zbraní vojáky v činné službě a náhradu škody vůči třetí osobě;

– návrh zákona *o ozbrojených silách, vojenských správních úřadech a rozsahu branné povinnosti (branný zákon)*, který nově upraví postavení ozbrojených sil, jejich úkoly a složení, podrobně rozvede brannou povinnost státních občanů České republiky spočívající v přípravě a v osobní účasti na plnění úkolů ozbrojených sil;

– návrh zákona *o vojácích z povolání*, který nově upraví vznik, průběh, změny a zánik služebního poměru vojáků z povolání, včetně materiálních a finančních náležitostí souvisejících se služebním poměrem, a návrh zákona, kterým se mění zákony v souvislosti s přijetím zákona o vojácích z povolání;

– návrh zákona *o průběhu základní nebo náhradní služby a vojenských cvičení a o některých právních poměrech vojáků v záloze*, který nově upraví vznik a průběh vojenské činné služby vojáků v základní nebo náhradní službě a na vojenských cvičeních;

– návrh zákona *o cizích ozbrojených silách na území České republiky a ozbrojených silách České republiky v zahraničí*, který nově upraví postavení cizích ozbrojených sil a je-

jich příslušníků na území České republiky a ozbrojených sil České republiky při jejich vysílání na území cizích států.

Soubor návrhů zákonů byl 1. 2. 1999 schválen vládou České republiky s výjimkou zákona o cizích ozbrojených silách na území České republiky a ozbrojených silách České republiky v zahraničí. Nyní jsou tyto zákony projednávány v Parlamentu. S přihlédnutím ke lhůtám, stanoveným pro legislativní proces, který zahrnuje projednání návrhů zákonů ve vládě, v Poslanecké sněmovně a v Senátu Parlamentu České republiky, by navrhované zákony mohly nabýt účinnosti ve 2. pololetí roku 1999.⁷

Ostatní priority

V oblasti struktury sil, výcviku, doktríny a přípravy jednotek je hlavní pozornost věnována jednotkám předurčeným pro síly okamžité a rychlé reakce. Značná pozornost je věnována oblasti logistického zabezpečení. K hlavním úkolům řešeným v souvislosti s integrací do NATO patří budování nových systémů logistického zabezpečení jednotek vyčleněných pro Severoatlantickou alianci s cílem zvýšit jejich soběstačnost.

Příprava personálu je trvale soustředěna na intenzivní jazykovou výuku.⁸ Pokračují školení ve vlastních výcvikových a vzdělávacích aktivitách, zejména v kurzech, organizovaných Ministerstvem obrany a Generálním štábem. Od roku 1997 absolvovalo tyto speciální kurzy pro přípravu na práci v NATO na 170 důstojníků a praporčíků. Organizují se i po vstupu České republiky do NATO.

V zabezpečení vzdušného prostoru jsou pro naši integraci nejdůležitější otázky výstavby a propojení systémů velení a řízení pro protivzdušnou obranu, získávání a výměna informací o radarové situaci a příprava jednotek PVO, která zahrnuje stíhací letouny a protiletadlové raketové jednotky navržené jako příspěvek do společného systému obrany NATO. Vzdálenější časový horizont představují modernizační programy PVO a náhrada stávajících letounů MIG-21MF víceúčelovými taktickými letouny L-159 od roku 2002.

V oblasti budování systémů velení a řízení bylo hlavním cílem dosáhnout reálného zabezpečení spojení od prvního dne našeho členství v Severoatlantické alianci. K tomu bylo rozpracováno několik projektů se společným jmenovatelem komunikační propojení národních míst velení. Důraz je kladen na zajištění bezpečnosti přenosu informací, tedy utajeného spojení, které je stejně důležité jako přenos samotný.

V souvislosti s budováním a přizpůsobováním infrastruktury jsou pro Českou republiku rozpracovány základní programy orientované na přípravu letišť pro příjem sil v případě posílení, budování velitelských stanovišť a zařízení PVO a modernizaci používaných radarových prostředků.

V oblasti řízení obranných zdrojů probíhá mezi Českou republikou a členskými státy Severoatlantické aliance intenzivní bilaterální spolupráce, která je pro nás nenahraditelným zdrojem informací.⁹

V oblasti krizového řízení se vypracovává koncepce výstavby Centra krizového řízení v rezortu obrany. Toto centrum je připravováno jako místo předurčené pro mírovou i krizovou výměnu informací mezi vrcholným managementem rezortu a orgány NATO. Bude vykonávat funkci operativního řízení, monitorovacího a ústředního krizového informačního centra rezortu.

Významnou součástí integračního procesu tvoří standardizace. V této oblasti se v současné době zaměřujeme především na opatření týkající se přizpůsobení našich systémů a norem standardům Severoatlantické aliance. Týká se to v první řadě systémů velení a komunikace, pracovních a operačních postupů a některých technických norem. Pravidelně probíhají vzájemná konzultační jednání s příslušnými orgány NATO k těmto otázkám.

V oblasti ochrany utajovaných informací znamená výraznou změnu nový zákon o ochraně utajovaných skutečností č. 148/1998 Sb., který vstoupil v platnost 1. 11. 1998. Je však nutné říci, že nebyly včas vytvořeny podmínky pro jeho plné uplatnění v praxi. Jde zejména

na o prověření pracovníků státní správy pro zacházení s utajovanými informacemi NATO. Ministerstvo obrany provedlo vstřícný krok v tom, že zpracovalo seznam osob, které je nutné prověřit jako prioritní podle nového zákona.

Česká republika se zapojila do procesu obranného plánování NATO zpracováním odpovědi na Dotazník obranného plánování 1997¹⁰ v závěru roku 1997 (tzv. nultý ročník). Na základě vyhodnocení této odpovědi České republiky k DPQ byly Severoatlantickou aliancí začátkem roku 1998 doporučeny návrhy cílů výstavby OS pro Českou republiku. Z jejich celkového počtu 52 návrhů Česká republika plně akceptovala 28 návrhů a částečně akceptovala 24 návrhů cílů. Počátkem května 1998 naše republika přijala závazek reálně plnit těchto 52 cílů výstavby ozbrojených sil (TFG).¹¹ V rámci plnění TFG byla pozornost zaměřena na úkol splnit ke dni přijetí do NATO tzv. minimální vojenské požadavky, týkající se PVO; velení a řízení; přípravy ozbrojených sil; výcviku a zapojení národních OS do cvičení NATO; přípravy opatření pro příjem aliančních sil na vlastním území.

Spolupráce mezi jednotlivými rezorty České republiky vyústila v založení tří výborů s konkrétními gescemi a vedením. Konkrétně jde o Výbor pro integraci České republiky do Organizace severoatlantické smlouvy (dnes Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky), Výbor pro obranné plánování a Výbor pro civilní nouzové plánování. Tyto jednotlivé vládní výbory jsou zastřešovány Bezpečnostní radou státu.

Výbor pro integraci patřil do odpovědnosti Ministerstva zahraničních věcí a koordinoval veškerou činnost směrem k problematice NATO. Dnem vstupu České republiky do NATO 12. 3. 1999 byl tento výbor zrušen a jeho pravomoci převzal nově vzniklý Výbor pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, jehož gestorem je rovněž Ministerstvo zahraničních věcí.

Výbor pro obranné plánování odpovídá za plánování sil, zdrojů, vyzbrojování, komunikačních a informačních systémů a logistiky. Zároveň je úzce provázán s civilním nouzovým plánováním. Odpovědným orgánem za činnost tohoto výboru je Ministerstvo obrany České republiky.

Výbor pro civilní nouzové plánování, který zastřešuje Ministerstvo vnitra, zajišťuje civilní nouzové plánování v podmínkách naší republiky. Civilní nouzové plánování představuje tzv. nevojenskou obranu země a řeší krizové situace podobné těm, které postihly Moravu a severní Čechy při záplavách v roce 1997.

* * *

Po vstupu České republiky do Severoatlantické aliance čekají na rezort obrany mnohem obtížnější úkoly než v etapě přípravy na integraci do jednotlivých struktur NATO. Jmenovat můžeme např. postupné konkrétní začleňování civilního a vojenského personálu do příslušných struktur a kvalitní přípravu jednotek, zbraní i vojenského materiálu pro jednotlivé kategorie ozbrojených sil Severoatlantické aliance. Česká republika a rezort obrany musejí splnit ještě řadu podmínek a mnoho vykonat, aby se staly plně rovnocennými aliančními spojenci.

¹ 1. kolo – 23. září (politické otázky); 2. kolo – 6. října (vojenské a obranné otázky); 3. kolo – 13. října (otázky zdrojů); 4. kolo – 23. října (otázky bezpečnosti informací); 5. kolo – 10. listopadu (ukončení rozhovorů a dohodnutí výše každoročního příspěvku České republiky do společných rozpočtů NATO podílem 0,9 %).

² NACC – North Atlantic Cooperation Council; v roce 1997 přeměněna na EAPC – Euro-Atlantic Partnership Council.

³ Např. v roce 1998 se jednotky a štáby AČR zúčastnily 60 vojenských aktivit v rámci programu Partnerství pro mír, z čehož sedmáct se uskutečnilo na území České republiky.

⁴ Největší akcí roku 1999 je velitelstvo-šitábní cvičení NATO/PřP COOPERATIVE GUARD-99 (18. 5.–4. 6.) v posádce Vyškov. Cvičení, první po našem vstupu do NATO a svým rozsahem největší cvičení Partnerství pro mír v letošním roce, organizované ve střední Evropě, je významnou prezentací a ukázkou možností a umění AČR. Jde o formu výcviku, která provede součinnost mezinárodního štábu, jenž pracuje s využitím praktické aplikace principů koncepce Společného kombinovaného úkolového skupení sil (CJTF – Combined Joint Task Forces).

⁵ PARP – Planning and Review Process.

⁶ TFP – Target Force Proposals.

⁷ V souvislosti se vstupem České republiky do NATO bylo identifikováno, že bude nezbytné přistoupit k celkem devíti mnohostranným mezinárodním smlouvám, které upravují činnost Severoatlantické aliance (viz tabulka na straně 22).

⁸ K 1. 1. 1999 bylo v rezortu obrany např. přezkoušeno celkem 4 886 osob z anglického jazyka podle normy STANAG 6001. Z toho 2 306 osob dosáhlo 1. stupeň, 942 osob 2. stupeň a 199 osob 3. stupeň.

⁹ Jako příklad lze uvést dlouhodobé společné řešení otázek managementu zdrojů pro obranu ve spolupráci s americkým Defense Resource Management Team, který svůj systém aplikoval na podmínky AČR.

¹⁰ DPQ – Defence Planning Questionnaire.

¹¹ TFG – Target Force Goals.

Smlouvy, k nimž musí přistoupit Česká republika

1.	Severoatlantická smlouva (Washingtonská smlouva), podepsána ve Washingtonu 4. dubna 1949
2.	Dohoda mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy o postavení jejich ozbrojených sil (londýnská SOFA), Londýn, 19. června 1951
3.	Dohoda o postavení Organizace severoatlantické smlouvy, zástupců států a mezinárodního personálu (Ottawská dohoda), Ottawa, 20. září 1951
4.	Protokol o postavení mezinárodních vojenských velitelství ustavených podle Severoatlantické smlouvy (Pařížský protokol), Paříž, 28. srpna 1952
5.	Dohoda o postavení misí a zástupců třetích států při Organizaci severoatlantické smlouvy (Bruselská dohoda), Brusel, 14. září 1994
6.	Dohoda mezi smluvními stranami Severoatlantické smlouvy k zajištění ochrany informací, Brusel, 6. března 1997
7.	Dohoda Organizace severoatlantické smlouvy o přenosu technických informací pro účely obrany, Brusel, 19. října 1970
8.	Dohoda o vzájemné ochraně tajemství k vynálezům, které se vztahují k obraně a které byly přihlášeny k udělení patentu, Paříž, 21. září 1960
9.	Dohoda o spolupráci v oblasti jaderných informací, Paříž, 14. června 1964